

klimaatverandering van de VN (UNFCCC) en de sleutelrol van de wetenschap bij het leveren van data, maar vooral ook bij het overtuigen van de beleidsmakers, teneinde deze langjarige strategieën te laten ontwikkelen die recht doen aan de vergaarde kennis én aan de kwetsbaarheid van de enige 'resource' van de mensheid: Planeet Aarde.

De literatuurlijst geeft een aardig overzicht van wat er zoal is verschenen, al is hij compleet noch up-to-date. Net als het boek zelf is het een handig uitgangspunt voor wie nog blanco is en snel enige kennis moet opdoen.

'Climatic Change and Its Impacts' is bedoeld voor studenten en onderzoekers, lezen we op de achterzijde. Voor eerste- of tweedejaars studenten, zou ik zelf zeggen; of voor de geïnteresseerde leek met enige

beta-achtergrond. Voor onderzoekers met enige kennis van zaken biedt het te weinig informatie. Wie meer wil weten over het klimaatonderzoek dat in Zwitserland is en wordt gedaan, kan zich beter wenden tot de publicaties die in het kader van het Nationales Forschungsprogramm (NFP) 31 zijn verschenen, grotendeels bij uitgeverij «vdf». Voor wie dat niet wil, biedt 'Climatic Change and Its Impacts' een leesbare inleiding die sober in zwart-wit is geïllustreerd. Op de voorzijde herkennen we het Lauterbrunnental, dat in mystieke nevelen is gehuld. Dat maakt veel goed, maar het rechtvaardigt niet de prijs.

Michael R. van der Valk

Integrated River Basin Governance

Learning from International Experience
door Bruce Hooper; 2005, IWA Publishing,
Londen, gebonden, 306 pag, € 113,00,
ISBN 1-843390-884.

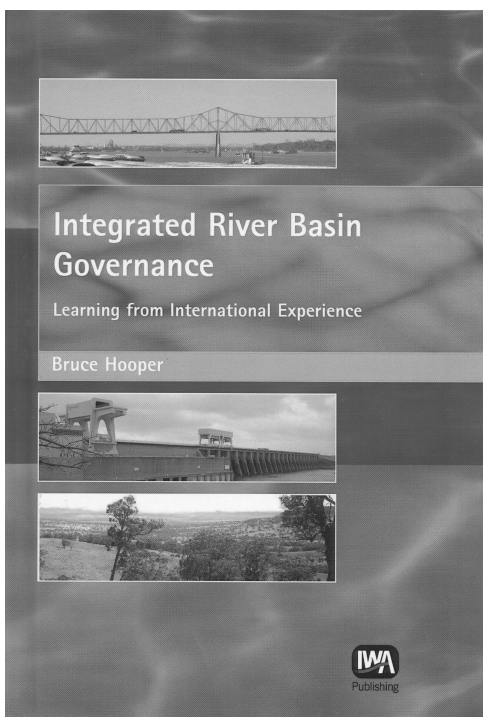
Er wordt heden ten dage veel gesproken over integraal waterbeheer, Integrated Water Resources Management (IWRM) in het Engels. Het wordt gezien als de panacee voor veel waterproblemen, of anders wel als een denkkader waarmee deze problemen kunnen worden voorkomen. Hooper heeft een boek geschreven over integraal bestuur van stroomgebieden. Dit lijkt een andere term voor hetzelfde, maar dat is het niet.

In het eerste van de zeven hoofdstukken leren we dat Hooper het geïntegreerde bestuur of beheer van stroomgebieden ziet als een onderdeel van IWRM. IWRM is daarbij duidelijk een transversale, gecoördineerde benadering. Ergo, meer een mindset, een kader, dan een methode. Dit vanuit het idee dat een sectorale benadering van thema's resulteert in een suboptimaal bestuursresultaat voor zowel mensen als

natuur. Een integraal besluitvormingsproces ('integrated governance') is daarbij de oplossing. 'Integrated River Basin Management' (IRBM) is IWRM op de schaal van een stroomgebied.

In het tweede hoofdstuk beschrijft Hooper op welke wijze 'River Basin Organizations' geordend (kunnen) zijn. Typen en taxonomieën worden behandeld, waarbij nadrukkelijk ook aandacht wordt besteed aan de ToolBox van het Global Water Partnership. Veel aandacht ook voor verschillende percepties die er zijn van de waarden van een stroomgebied: stroomgebieden kunnen worden gezien als economische eenheden, als hydro-ecologische, als sociale, of als landschappelijke eenheden. Daarnaast nog als bron van 'natural resources', waarbij met een knipoog naar het bekende werk van Hardin gesproken wordt over 'the tragedy of natural resources commons'. "Resources aren't, they become" is hierbij een aansprekende gedachtengang: het is een kwestie van perceptie wat een 'resource' is.

In de volgende hoofdstukken gaat de

auteur in op modellen voor besluitvorming en gedragsanalyse: wat bepaalt wanneer hoe iemand reageert? Daarbij schenkt Hooper ook aandacht aan de perceptie van bijvoorbeeld rampen: wanneer is hoogwater hoog, en vervolgens: wanneer is dat een probleem? Hierna wordt ruim aandacht besteed aan protocollen en plannen voor integraal beheer van rivieren: besluitvorming is een gecompliceerd adaptief proces, concludeert de auteur op basis van eigen ervaring. Handige stappenplannen komen hierbij van pas, en de juiste informatie is essentieel. Over die informatie gaan hoofdstukken 5 en 6. Maar eerst even terug naar de praktische ervaring van de auteur.

Hooper begint niet meteen met het opschrijven van zogenaamde 'best practices': hij definieert deze eerst. 'Best' voor wie, wanneer, onder welke omstandigheden? Hij maakt duidelijk dat voor goed beheer eisen worden gesteld aan de institutionele configuraties, aan goede gegevens, informatie en systemen. Daarnaast is een

pakket van beleid, procedures en strategieën nodig, alsmede communicatie en participatie. Dit soort stappen terug zijn onmiskenbaar gebaseerd op ervaring: de auteur is er al eens tegenaan gelopen. De lezer kan hiervan leren. Hooper toont goed uitgewerkte case-studies uit Australië en India, waarbij hij bijvoorbeeld op 24 pagina's de totstandkoming van een lokaal IRBM-plan uitwerkt. Als een goede docent weet Hooper zijn eigen internationale ervaringen tot generieke informatie en lessen om te zetten. Hij voegt zelf ook de nodige kanttekeningen toe, zoals de behoefte aan externe kennis om het lokale project draaiende te houden.

Door het gehele boek heen geeft de auteur veel voorbeelden. Hij probeert allesomvattend te zijn, maar zonder dat de lezer het overzicht verliest. En dat is knap bij een dergelijk complex en allesdoersnijdend onderwerp. Hooper slaagt erin de complexiteit te overstijgen en een enigszins praktisch raamwerk te maken om milieu-, sociaal-economische en beleidsaangelegenheden op een regionale schaal te integreren. Alleen al daarom lijkt een beperking van het te beschouwen gebied – namelijk het stroomgebied van een rivier – noodzakelijk.

Wat ik echter toch een beetje mis is dat de auteur aan de ene kant een holistische benadering bepleit – al wordt het woord 'holistisch' nauwelijks gebruikt – aan de andere kant een stroomgebied benadert als een op zichzelf staande eenheid waarin alleen oppervlaktewater stroomt. Grondwater komt zeer minimaal aan de orde. Dat kan niet altijd. Zo kan Libië bijvoorbeeld per dag zo'n 2 miljoen m³ grondwater uit het Al-Kufrah-aquifer onttrekken. Dit aquifer strekt zich uit tot in het Nijlbecken en kan de Nijl draineren. Ik schreef daar eerder over in dit blad. Naar verluidt worden er militairen opgeleid om de waterbelangen te verdedigen. Misschien is dit een nogal extreem voorbeeld, maar het geeft aan dat grondwaterbeheer van invloed is op opper-

vlaktewaterbeheer. In theorie wordt dit in IRBM meegenomen, maar het probleem begint al met het begrenzen van het stroomgebied. De grenzen van het grondwater zijn meestal anders dan die van het oppervlaktewater, en zijn daarnaast (soms sterk) afhankelijk van menselijke ingrepen. Hiervoor biedt het boek geen uitkomst.

In de volgende twee hoofdstukken wordt ingegaan op informatiesystemen: wat voor typen zijn er en hoe kunnen ze worden gebruikt. Ook wordt een prototype van een programma voor informatieuitwisseling beschreven. De auteur meent dat het een veelbelovend programma is. Opeens komen er kaders tevoorschijn waarin de sleutelonderwerpen worden samengevat. Soms met open deuren dat vooral technici gebruik maken van een GIS en dat beleidsmakers dit minder vaak doen. Dat integrale modellen ideaal zouden zijn. Dat goede informatie eenvoudig, helder, onbevooroordeeld en toegankelijk is. Zulke informatie is zeldzaam.

Een hoofdstuk over sociale en institutionele aspecten sluit het boek af. Dialoog en dialectiek worden behandeld, leiderschap wordt geanalyseerd. Een belangrijke conclusie is dat gereedschappen voor sociale 'capacity building' geen leuke extraatjes van IRBM-projecten zijn, maar dat ze de kern vormen. Het is de nadrukkelijk uitgebreide behandeling van dit soort onderwerpen die het boek een meerwaarde geeft. Dat daarbij alle titels duidelijk en to-the-point zijn, en de literatuurlijsten vrijwel up-to-date en compleet, maakt dat het boek goed commu-

Integrated River Basin Governance

- 1 The IRBM paradigm
 - 2 River basin governance: experiences and evaluations
 - 3 Governance in IRBM: a decision-making process
 - 4 IRBM protocols and plans
 - 5 Information systems for IRBM
 - 6 A prototype river basin information exchange programme
 - 7 Social dimensions, institutional arrangements and performance measurement for IRBM
-

niceert. *Check lists* maken het bruikbaar voor de praktijk.

Hooper concludeert dat adaptief management het nieuwe paradigma moet worden, waarbij waterbeheerders gebruik maken van de waarden, het gedrag en de gedachten van individuen. Waar het vooral om gaat, is het sturen van een sociale transformatie, onder gebruikmaking van institutionele capaciteit en langetermijngeheugen. En onthoudt: wat op de ene plek werkt, hoeft dat elders niet te doen.

Mijn indruk is dat de auteur de materie beheerst, maar er zal nog heel wat water door de rivier stromen, voordat zijn goede ideeën in de praktijk van alledag zullen worden toegepast.

Michael R. van der Valk